

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS
ĮSTATYMO NR. XI – 1375 2, 3, 5, 6, 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 48, 49, 51
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 13 (1), 20 (3)
STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO NR. XIV – 1169 18 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Pritarus Lietuvos vėjo elektrinių asociacijos siūlymams, 2022 m. birželio 23 d. priimto LR atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI – 1375 2, 3, 5, 6, 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 48, 49, 51 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 13 (1), 20 (3) straipsniais įstatymo Nr. XIV – 1169 18 straipsnio 6 dalyje (toliau – Įstatymas) numatyta, kad atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos mokėjimas taikomas ne visiems elektros energijos iš atsinaujinančių šaltinių gamintojams, o tik tiems, kurie leidimą gaminti elektros energiją gaus po 2023 m. liepos 1 d. Taigi, ši nuostata buvo inicijuota svarstymų Seime metu nesuderinus su Konkurencijos taryba ir, atitinkamai, ši institucija iki įstatymo priėmimo negalėjo atkreipti projekto rengėjų dėmesio į būtinybę atlikti poveikio konkurencijai vertinimą. Be to, Konkurencijos taryba, atsakydama į projekto iniciatorės Seimo narės L. Nagienės paklausimą nurodė, kad dėl tokio reguliavimo naujiems gamintojams gali būti sudėtingiau nei jau veikiančioms įmonėms vykdyti veiklą, gali mažėti jų paskatos pradėti gaminti elektros energiją. Tokiu būdu esami energijos gamintojai galėtų būtų privilegijuojami, o naujai į rinką siekiantys patekti konkurentai – diskriminuojami (*Konkurencijos Tarybos pranešimo spaudai nuoroda: <https://kt.gov.lt/lt/naujienos/atsinaujinanciu-istekliu-energetikos-istatymas-galilemti-nevienodas-konkurencijos-salygas-rinkoje>*).

Vadovaujantis konstituciniu sąžiningos konkurencijos laisvės principu, rinkoje veikiantiems ar norintiems veikti ūkio subjektams turėtų būti užtikrinamos vienodos įėjimo į rinką ir veikimo joje sąlygos. Visiems vienodai turėtų būti taikomas Įstatymo 18 straipsnio 6 dalies reikalavimas dėl atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos mokėjimo bei kiti šiai veiklai taikomi reikalavimai. Priėmus Įstatymą, pagal kurį rinkoje įsitvirtinusiems ūkio subjektas netaikomas reikalavimas dėl atsinaujinančių išteklių energijos gamybos įmokos mokėjimo, o naujai į rinką ateinantiems – taikomas, tai gali reikšti, kad rinkoje jau veikiantiems ūkio subjektams įtvirtinama ankstesnių teisių išsaugojimo išlyga. Kaip pažymi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, tokia išlyga, kuomet jau rinkoje veikiantiems subjektams leidžiama tęsti jų ūkinę veiklą, netaikant naujai priimtų reikalavimų, taikytinų naujai veiklą pradedantiems subjektams, gali sudaryti sąlygas jau rinkoje veikiančių ir naujai į ją siekiančių patekti subjektų išlaidų disbalansui ir užkirsti kelią patekimui į atitinkamą rinką.

Todėl manytina, kad esamas teisinis reguliavimas sudaro išskirtines sąlygas gamintojams, kurie leidimą gaminti elektros energiją gavo iki 2023 m. liepos 1 d., taip juos privilegijuojant. Atitinkamai naujiems atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamintojams sudaromos ženkliai blogesnės konkurencinės sąlygos, apsunkinamas naujokų patekimas į rinką, jiems gali būti sudėtingiau nei esamiesiems vykdyti veiklą, gali mažėti paskatos pradėti atitinkamą veiklą, taip juos diskriminuojant.

Pažymėtina, kad Įstatymo nuostata buvo priimta, motyvuojant jau veikiančių gamintojų ir bendruomenių teisėtų lūkesčių galimu pažeidimu, kadangi veikiantys gamintojai yra sudarę su vietos bendruomenėmis paramos sutartis. Šiame kontekste atkreipiame dėmesį, kad pvz. apie 70 MW parkas per metus mokėtų bendruomenei gamybos įnašo daugiau kaip 300 000 EUR, tuo tarpu šiuo metu pagal šias sutartis parama vietos bendruomenėms mūsų žiniomis sudaro kelis tūkstančius eurų ar mažiau. Taigi yra ženkliai, net kelis šimtus kartų, mažesnė negu atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmoka, kuri bus privaloma naujoms elektrinėms. Be to, minėtos paramos sutartys yra savanoriškos, jas sudaryti nėra įstatyminio

pagrindo. Taigi abejotina, kad bendruomenės, jau turinčios sutartis su atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamintojais ir toliau gausiančios kelis šimtus kartų mažesnę paramą negu galėtų gauti, jeigu gamybos įmoka būtų taikoma jau rinkoje esantiems atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamintojams, turi lūkestį išlaikyti esamą situaciją. Manytina, kad nuostata vienašališka, iškreipia situaciją rinkoje, toks teisinis reguliavimas - visam laikui netaikyti atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos mokėjimo esamiems gamintojams - nėra proporcingas ir neatitinka sąžiningos konkurencijos principų (draudžiančių suteikti privilegijų arba diskriminuoti atskirus rinkos dalyvius ar jų grupes). Siūlomu teisiniu reguliavimu siekiama užtikrinti teisinio reguliavimo atitiktį konstituciniams proporcingumo ir sąžiningos konkurencijos principams.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Seimo narė Laima Nagienė.

3. Dabartinis teisinis įstatymo projekto aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI – 1375 2, 3, 5, 6, 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 48, 49, 51 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 13 (1), 20 (3) straipsniais įstatymo Nr. XIV – 1169 18 straipsnio 6 dalyje (Įstatymo įsigaliojimas, taikymas ir įgyvendinimas) numatyta, kad atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmokos mokėjimas taikomas gamintojams, leidimą gaminti elektros energiją gaminantiems po 2023 m. liepos 1 d.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Nauju teisiniu reguliavimu siekiama numatyti, kad elektros energijos gamybos įmokos mokėjimas taikomas gamintojams, eksploatuojantiems tiek jau veikiančias, tiek ir po Įstatymo 7 straipsnio įsigaliojimo pradėsiančias veikti saulės šviesos energijos, vėjo ir biudujų elektrines. Taip siekiama užtikrinti teisinio reguliavimo atitiktį konstituciniams proporcingumo ir sąžiningos konkurencijos principams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturi.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimams bei bendrinės lietuvių kalbos normoms, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Įstatymų projektų atitikimas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projekto nuostatos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Įstatymui įgyvendinti nėra reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks.

14. Projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimų ir išvadų nereikės.

15. Reikšminiai įstatymo projektų žodžiai

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc:

Atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamybos įmoka, atsinaujinančių išteklių elektros energijos gamintojas.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomų paaiškinimų nėra.

Seimo narė

Laima Nagienė